

**Omgevingsdialog – Uitbreiding Liander onderstation aan de Mentinkweg 2a te Winterswijk
Donderdag 31 augustus 14:00-16:00 uur**

Aanwezig:

- ✓ Initiatiefnemer 1 (Liander)
- ✓ Initiatiefnemer 2 (Qirion)
- ✓ Omwonende 1
- ✓ Omwonende 2
- ✓ Omwonende 3

Aanleiding / nut en noodzaak:

Liander is initiatiefnemer en i.s.m. gemeente een bestemmingsplanprocedure op te starten voor de uitbreiding van het onderstation. Onderstation Winterswijk is in 1979 in gebruik genomen. Het is een 150/10kV transformatorstation met een bedrijfszeker station vermogen van 57 MVA. Onderstaand figuur betreft de huidige situatie:

Het onderstation bedient voornamelijk gemeente Winterswijk en een deel van Oost Gelre. Het voedingsgebied is uitgestrekt. In de onderstaande afbeelding is het voedingsgebied weergegeven (zie zwart omlijnd gebied):

Binnen dit voedingsgebied is er veel zon op dak en daarnaast is sprake van plannen voor zonneweides in dit gebied. In de prognoses tot en met 2060 ziet Liander een groei voor vermogen voor levering van energie tot circa 143 MVA. Deze groei wordt met name veroorzaakt door ontwikkelingen in de industrie. Voor teruglevering van energie betreft deze groei van circa 239 MVA. De groei van teruglevering wordt met name veroorzaakt door plannen van zonneweides in het gebied. Daarnaast is in de prognoses zichtbaar dat zelfs er onvoldoende capaciteit vanaf 2027 is om energie te leveren aan kleinverbruik aansluitingen. Ook zijn er nu al geen aansluitingen meer mogelijk voor nieuwe klanten (grotere aansluitingen).

Gezien de groei in zowel de vraag van levering als de vraag voor teruglevering van energie en de bovengenoemde ontwikkelingen is de uitbreiding van het huidige transformator in Winterswijk noodzakelijk.

Omdat Liander buiten het bestaande bouwvlak haar nieuwe station en transformatoren wenst te realiseren en het gelijktijdig ingeschakelde vermogen in de buitenlucht 200 MVA overschrijdt, is een bestemmingsplanprocedure noodzakelijk waarbij er in het nieuwe bestemmingsplan ook een geluidszone wordt vastgelegd.

Toelichting en vragen i.r.t. sheets:

- Sheet 1:
 - Initiatiefnemer geeft een toelichting over de bestaande en toekomstige assets op het onderstation, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen assets van Liander (bedrijfsgebouwen, transformatorboxen, transformatoren en ondergrondse midden- en laagspanning kabelverbindingen) en TenneT (hoogspanningsinstallaties, zgn 'schakeltuin' en de ondergrondse hoogspanningsverbindingen Winterswijk-Borculo noordzijde station en Winterswijk-Dale zuidzijde station). Grond buiten de hekken is tot enkele meters (blauwe lijn) ook nog in eigendom van Liander. De ingang van het onderstation bevindt zich aan de zuidzijde en is benaderbaar via Mentinkweg. Gedurende de bouwfase van de uitbreiding van het onderstation zal via de rotonde N319 en Mentinkweg het werkverkeer van aannemerij (waaronder ook groot transport) het onderstation bereiken.
 - Omwonende 1 geeft aan dat de ervaring leert dat werkverkeer niet uitsluitend via deze route het onderstation bereikt. De zwaardere belasting van de Grotersweg, met name door zwaar verkeer, is in combinatie met de slechte waterafvoer voor omwonenden een cruciaal punt om hier aandacht voor te vragen. De slechte afwatering van de

Grotersweg en de omliggende terreinen, samen met het matig onderkennen van deze problematiek, vormen volgens omwonende 1 een zware belasting voor de Grotersweg. Volgens omwonende 1 vindt daarnaast het onderhoud van de Grotersweg op een manier plaats die de problematiek verergert: afschrapen van de bovengrond waardoor de bermen hoger komen te liggen dan de weg, en de weg het water nog moeilijker kwijt kan. Schrapen betekent ook dat gaten worden opgevuld met los zand dat daar weer snel uitspoelt en uitgereden wordt.

- Vanuit de initiatiefnemers wordt aangegeven dat de projectmanagers die actief zijn in de omgeving erop worden aangesproken zoveel als mogelijk gebruik te maken van de route rotonde N-weg en Mentinkweg (en niet via de Morgonzonweg). Voor onderhoud en eventueel asfalteren van de weg verwijzen initiatiefnemers de omwonenden naar de gemeente, omdat dit geen taak is voor Liander.
- Omwonende 2 geeft aan dat mevrouw X vaak benaderd wordt door beheerder of ander personeel van Liander inzake grond buiten de hekken maar wel in eigendom van Liander. Dit in verband met beweiden van deze gronden. Het verzoek om mevrouw X hiervoor niet meer te benaderen. Gelieve contact via omwonende 2 indien het directe omgeving van het onderstation aan gaat.
- Sheet 2+4:
 - Initiatiefnemer geeft een korte toelichting over de bestaande planologische situatie (zie aanleiding vorige alinea) en de toekomstige planologische situatie. Er wordt benadrukt dat er reeds een geluidszone vanuit het spoor over het station en omgeving ligt en er een nieuwe geluidszone (industrie) wordt toegevoegd.
- Sheet 3:
 - Initiatiefnemer geeft een toelichting over de ontwikkelingen in de regio, wat betreft woningbouw, zonne-opwerk en windopwerk en toekomstige klantvragen daarvandaan. De omwonenden hebben aangegeven zich positief te willen opstellen i.r.t. de voorgenomen initiatief. Omwonenden 1 geeft aan dat hij onderdeel is van de energietafel in de regio en bekend is met de congestieproblematiek van Liander. Omwonende 1 onderkent de congestieproblematiek maar vraagt een betere onderbouwing dan nu gegeven wordt voor de omvang en timing. Een verdere uitdieping van de nut en noodzaak van uitbreiding van dit onderstation is onderaan bij dit verslag gevoegd naar aanleiding van de vragen vanuit omwonende 1.
- Sheet 5 + 8:
 - Initiatiefnemer laat via de sheets zien welke nieuwe assets er op het station worden gerealiseerd. Met de nieuwe transformatoren wordt het vermogen verhoogd. De transformatoren staan in driewandige cellen, waarbij de open zijde op het zuiden is gericht. Deze zgn 'scherfmuren' dienen als afscherming tegen geluid en brandgevaar richting de omgeving.
 - Omwonende 1 vraagt zich af waarom de cellen niet dicht zijn. De huidige transformatorcellen zijn niet vanuit vier kanten ommuurd. Voor de bestaande transformatoren is in de jaren 50/60 gekozen voor deze configuratie, vanuit het oogpunt voor gevaar en mogelijk in mindere mate vanwege geluid. Voor de nieuwe transformatoren wordt gekozen voor een open zijde gericht op het zuiden omdat de noordzijde dicht is (afscherming van het nieuwe stationsgebouw) en er voldoende koeling moet kunnen plaatsvinden. Het volledig inpakken van transformatoren is kostenverhogend en geeft problemen met koeling van de transformatoren. Indien Liander niet kan voldoen aan wet- en regelgeving voor geluid worden de transformatoren ingepakt (zoals noodzakelijk is in binnenstedelijk gebied). Voor deze locatie, in het buitengebied bestaat daar (in het geval van onderstation Winterswijk) geen noodzaak voor.
 - Omwonende 2 vraagt zich af hoeveel van de geluidzone over het weiland aan de zuidzijde komt, waarop de sheet (8) met de 50 dB(A) contour van de geluidsstudie van Peutz wordt getoond. Door initiatiefnemer wordt aangegeven dat deze

geluidszone voor een deel over de zuidelijke percelen valt, maar niet over een perceel met een woonbestemming. Dat er mogelijk toekomstige plannen binnen gemeente Winterswijk zijn om ten zuiden van het station woningbouw te realiseren, hoeft Liander in haar initiatief geen rekening mee te houden met geluidsisolerende maatregelen. Indien gemeente haar woningbouwplannen daar wenst te realiseren dienen voor deze nieuwe woningen hogere grenswaarde voor geluid (maatwerkvoorschrift) worden gehanteerd of geluidsisolerende maatregelen worden getroffen. Liander heeft geen verplichting om daarvoor nu maatregelen te treffen. Omwonende 2 wenst graag de huidige geluidscontour van het onderstation in te zien om te beoordelen wat de toename is. De geluidscontour van de huidige situatie is in de sheets toegevoegd (sheet 9).

- Omwonenden 2 en 3 geven aan in de toekomst op een van de aangrenzende percelen aan het onderstation een mantelzorgwoning te willen bouwen. Een mantelwoning is slecht geïsoleerd, en ze maken zich zorgen wat de uitbreiding van het station doet met hun plan voor de mantelzorgwoning, geldt er geen bescherming vanuit gemeente. Initiatiefnemer geeft aan dat op de aangrenzende percelen dan ook een bestemmingsplanprocedure nodig is (percelen hebben 'bos' en 'agrarisch' als bestemming) om een mantelzorgwoning te bouwen. Uit navraag bij gemeente blijkt bovendien dat ze een mantelzorgwoning alleen is toestaan bij de huidige woning, dus op het perceel met de woonbestemming (zie rood kader).

- Sheets kabeltracés (in vertrouwen getoond):
 - Initiatiefnemer geeft op hoofdlijnen aan welke tracéstudies Liander momenteel uitvoert in de omgeving van het onderstation. Er zullen kabeltracés (deels open ontgraving, deels via boringen / persingen / mantelbuizen) worden gerealiseerd in verschillende windrichtingen. Initiatiefnemer benadrukt dat het een tracéstudie is en derhalve de sheets over de kabeltracé niet publiekelijk gedeeld kunnen worden. De kans is aanwezig dat er wijzigingen optreden. De sheets laten echter een globaal beeld zien hoe de kabelverbindingen de omgeving van Winterswijk in gaan.
- Sheet 6:
 - Initiatiefnemer geeft een toelichting dat Liander vanwege een verhardingstoename van ca. 610 m² een waterbergingsopgave heeft en dit i.o.m. het waterschap dit wenst

te realiseren via één wadi, op de sheets zijn mogelijke posities met vlekken aangeduid (noord- en westzijde t.o.v. het onderstation). Na overleg met het waterschap en het projectteam heeft een wadi aan de noordzijde de voorkeur. De bedoeling is dat de hemelwaterafvoer van het nieuwe gebouw daarop wordt aangesloten. Het waterschap staat niet toe dat Liander versneld water wordt afgevoerd via de bestaande sloten aan de Mentinkweg, omdat die al snel vol staan. De vuilwaterafvoer wordt aangesloten op de bestaande riolering die er ligt richting aansluiting van het gemeenteriool ter plaatse van de kruising spoor / N319;

- Omwonenden 1 is hier absoluut niet over te spreken, vanwege de grondwaterproblematiek die zij al jaren ervaren en waarvoor zij deels op eigen kosten voorzieningen hebben moeten treffen. Volgens omwonende 1 ligt de directe omgeving van hun woning op een kleilaag, waardoor het afvoerend grondwater rond hun woning omhoog komt bij flinke neerslag. Het grondwater stroomt vanuit het oosten in westelijke richting hun kant op, en komt vanwege de ondiepe kleilaag boven op hun woonperceel. Volgens omwonende 1 is dat bij directe afvoer het grondwater vóór het retentiebekken in de beek komt. Bij indirecte afvoer via infiltratie/wadi komt het water áchter de retentie in de beek, hetgeen juist nadelig is voor de hoeveelheid water die door de beek moet worden afgevoerd. Het waterschap was in het verleden van mening dat de problematiek van de grote afvoer door de beek zich vooral 's zomers bij zware regen manifesteerde. In de praktijk heeft de beek vooral last van het voortdurend op maximale capaciteit moeten afvoeren van water in de periode december - april, doordat het zandpakket boven de kleilaag in die periode continu verzadigd is. Omwonende 2 onderkent dit probleem en ziet graag ook dat de bestaande sloten in de Mentinkweg worden verdiept. Het waterschap heeft aangegeven aan dat met bodemonderzoek aangetoond moet worden dat er sprake is van een kleilaag op de locatie om tot een andere oplossing te komen. Liander zal dit bodemonderzoek (noordzijde station ter plaatse mogelijke locatie wadi) z.s.m. uitvoeren en de resultaten delen met de bewoners en het waterschap.
 - Initiatiefnemer geeft aan het niet relevant is voor de omgevingsdialoog van de bestemmingsplanwijziging om in te gaan op de kleilaag bij de omliggende woningen, maar om de kleilaag ter plaatse van de toekomstige wadi t.b.v. afvoer van hemelwater door de toegenomen verharding vanuit dit initiatief. Als de kleilaag bij de wadi niet of zeer beperkt aanwezig is, kan water vertraagd de bodem in worden afgevoerd. Vandaar het bodemonderzoek ter plaatse, de wadi moet wel kunnen functioneren anders heeft het geen zin en moet een andere oplossing worden gecreëerd. De aangehaalde kaarten van Dinoloket door omwonende 1 hebben betrekking op de doorsnede van de bodem over hun woning, en geeft geen inzicht in de bodemsamenstelling van de locatie van de wadi.
- Sheet 7:
 - Initiatiefnemer ligt de voorgenomen planning toe. Deze wordt ter kennisgeving aangenomen door de bewoners.

Overige opmerkingen:

- Overlast:
 - Aannemer A.Hak is aan het werk in de noordoosthoek van het onderstation, waar veel grondverzet plaatsvindt. Omwonende 2 en 3 ervaren overlast, omdat bouwverkeer draait op hun oprit en er sprake is van een zandweg (Grotersweg) die zij graag verhard zien worden. Initiatiefnemers geven aan dat ze melding bij de beheerder maken van de overlast die omwonende 2 en 3 ervaren, zodat het bouwverkeer niet via de Grotersweg ↔ Morgennzonweg aan- en afvoer van materialen regelt. De aanrijroute moet enkel via de rotonde N319 ↔ Mentinkweg ↔ Grotersweg plaatsvinden. Er wordt navraag

gedaan hoe lang de werkzaamheden in deze hoek duren. Initiatiefnemer geeft wel aan dat in het kader van het Liander initiatief geen werkzaamheden worden voorzien aan de Grotersweg, en eventuele verharding van de zandweg een gemeentelijke taak is. Het advies is om voor dit thema zeker de gemeente te benaderen;

- Bij de zuidelijke ingang van het onderstation staat volgens de omwonenden regelmatig rotzooi opgesteld en wordt er door personeel in de bosjes en bramenstruiken geplast. Omwonende 2 zou graag zien dat daar de bezem door wordt gehaald, haspels worden opgeruimd en het personeel wordt aangesproken. Initiatiefnemer heeft dit inmiddels kenbaar gemaakt bij de beheerder die deze actie opvolgt.

Nadere toelichting nut en noodzaak n.a.v. aanvullende vragen

De noodzaak van de uitbreiding is gevormd door het feit dat er een de capaciteit voor het terug leveren van energie van het station op dit moment overschreden wordt, door de combinatie van reeds aangesloten klanten en klanten die een nieuwe aansluiting hebben aangevraagd en/of extra vermogen hebben gecontracteerd.

De huidige belasting op de terug levering van het station (ook wel de piekbelasting van het station) betreft al 20 MVA. Hier komen nog 2 nieuwe zonneparken bij die met een gezamenlijk vermogen 70 MVA, die aangesloten moeten worden.

Voor de levering van energie is de huidige belasting op het station 40 MVA. De maximale capaciteit van het station bedraagt 57 MVA. Voor sommige opwek installaties kunnen we tijdelijk de capaciteit van de vluchtstrook inzetten. In het meest gunstige scenario levert dit maximaal een verdubbeling van de capaciteit – i.e. 114 MVA – op.

Op basis van de bovenstaande getallen wordt dit vermogen overschreden en is de uitbreiding op onderstation Winterswijk noodzakelijk. Daarnaast zorgt de uitbreiding ook het aansluiten van toekomstige 20 kV ringen in het gebied in en rondom Winterswijk. Hiermee kunnen spanningsproblemen opgelost worden en kunnen zon op dak projecten in het gebied in en rondom Winterswijk aangesloten worden.

Daarnaast zijn er zoals in het eerdere gespreksverslag aangegeven ook prognosemodellen van Liander die tot 2060 een behoorlijke groei laten zien (143 MVA voor levering van energie en 239 MVA voor terug levering van energie).

Over de basis van de getallen in de prognosemodellen heeft omwonende 1 nog aanvullende vragen gesteld over de volgende onderwerpen:

- Converteren van brandstofmotorgegevens 1 op 1 met elektriciteit (mobiliteit);
- Omzetten van warmte naar elektriciteit (warmtepompen);
- Inzet van alternatieven in de vorm van moleculen (waterstof, groen gas) in plaats van elektronen.

De nut en noodzaak van de uitbreiding op onderstation Winterswijk, wordt met name gevormd door terug levering van energie (zon). In de prognosemodellen zitten ook getallen over mobiliteit en warmtepompen, maar dat is maar een beperkt deel van voor de aanleiding van de uitbreiding op onderstation Winterswijk.

De inzet voor alternatieven in de vorm van moleculen zijn op dit moment nog keuzes die door de politiek gemaakt moeten worden en nog onvoldoende duidelijk om goed te kunnen verwerken in de prognosemodellen.

Daarnaast verwijst omwonende 1 naar het congestiemanagementrapport van 9 juni 2022, waarbij de congestie werd opgelost middels de aansluiting van een groot zonnepark op de vluchtstrook. Deze congestiemanagementrapportage is op basis van een aanvraag voor een aansluiting van een zonnepark met een vermogen van 30 MVA. Echter op dit moment is het vermogen wat dit zonnepark vraagt 60 MVA.

Omwonende 1 heeft in een brief gesteld over de PMIEK projecten. De reden dat deze ontwikkeling niet is meegenomen in de PMIEK-projecten is omdat alleen de projecten met het grootste impact qua oppervlak zijn meegenomen (ontwikkelingen waarbij grote stations gebouwd moeten gaan worden). Aangezien dit project qua ruimtebeslag beperkt is en er geen extra grond noodzakelijk is, is deze ontwikkeling niet meegenomen als PMIEK-project.

Samenvattend: op basis van de huidige belasting en reeds in opdracht gegeven zonneparken wordt de capaciteit van onderstation Winterswijk al overschreden. Een uitbreiding is dus noodzakelijk.